

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE99/2025 vp: TAE 2026

Pääluokka 35

Asunto- ja ympäristöjaosto 1.10.2025

Tia Laine-Ylijoki-Laakso
Maria Laamanen
Turo Hjerppe

Ympäristölupamenettelyn kehittämistilanne

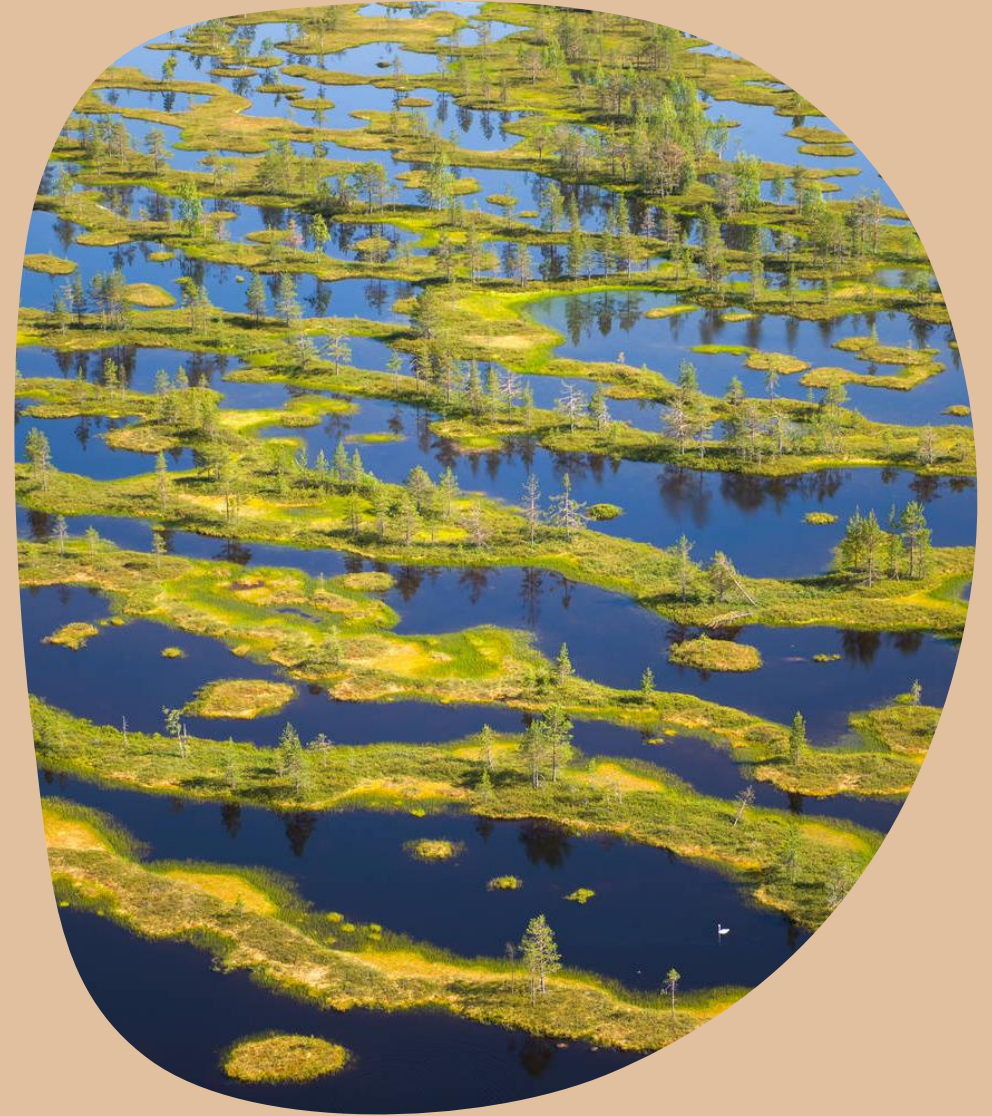
Yhden luukun lupamenettelyiden toteuttamisen säädöspohja valmistunut

- Laki Lupa- ja valvontavirastosta (530/2025)
- Laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa (823/2025)
- Eräiden EU-säännösten toimeenpano (CRMA, NZIA, RED III)
- Lisäksi toteutettu hallituskaudella useita muita yhden luukun palvelua edistäviä ja ympäristöllisiä lupamenettelyitä koskevia lainsäädäntömuutoksia, kuten:
 - Rakentamislainsäädännön muutokset
 - Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen
 - Alueidenkäyttölainsäädännön uudistus loppusuoralla

Keskeiset muutokset

- Valtakunnallisesti palveleva Lupa- ja valvontavirasto
- Yhden luukun palvelu
- Uudet prosessit ja toimintamallit
- Sähköinen asiointi ja toimivat järjestelmät

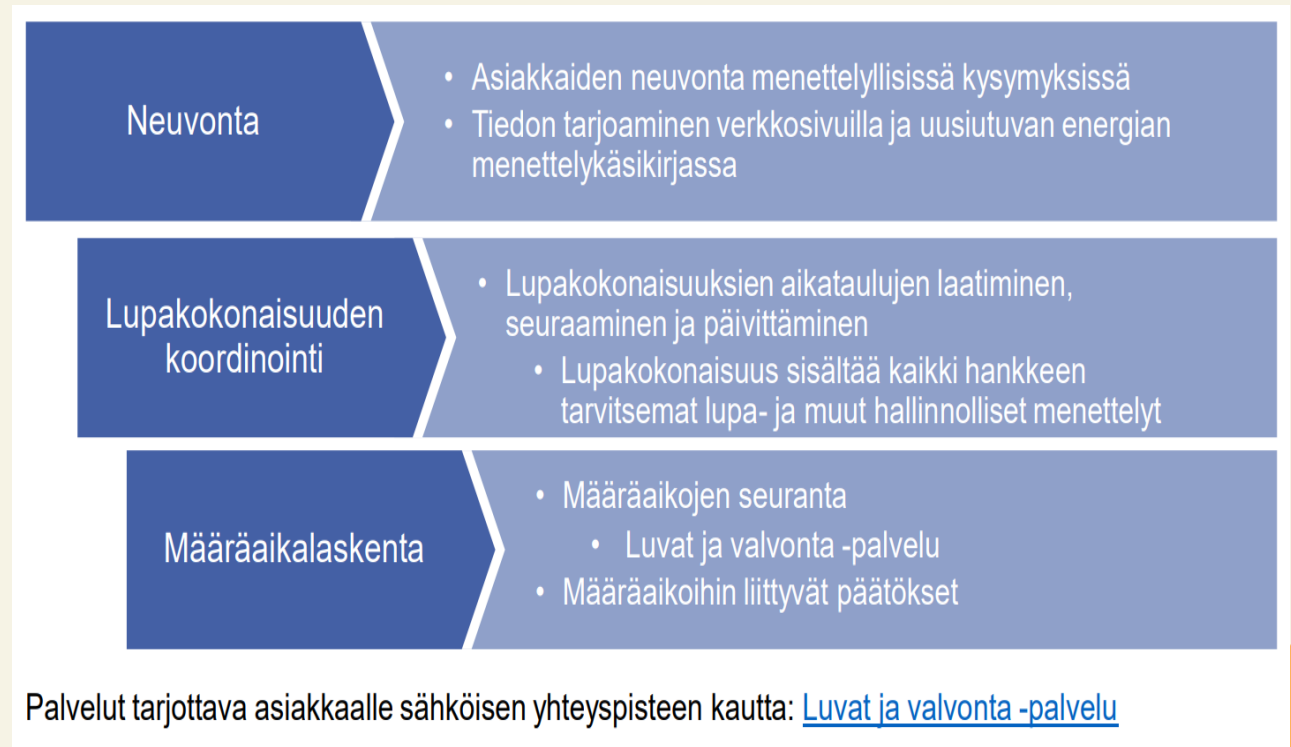
Luvat ja valvonta yhdessä

- Valtion lupa- ja valvontatehtävät kuuluvat yhdelle viranomaiselle, jolla on valtakunnallinen toimivalta
 - Mahdollistaa vuorovaikutuksen, yhteensovituksen ja lisää yhteistyötä
 - Edistää toiminnan suunnitelmallisuutta, läpinäkyvyyttä ja valvonnan yhdenmukaistumista
- Lähentää lupa- ja valvontatoimea ympäristöasioissa
 - Tiivis yhteistyö parantaa kokonaisuuden hallintaa
 - Tehostaa tiedonkulkua, vähentää lausuntoja ja mahdollistaa valvonnan näkemysten välittymisen asian käsittelyyn
- Edellyttää viraston sisäisiä prosesseja eri tehtäväkokonaisuuksien yhteensovittamiseksi
 - Keskeisten tietotarpeiden selvittäminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa
 - Mm. luvan tarpeen arviointi, luvan tarkkailu- ja seurantamääräykset jne.

Kriittisten raaka-aineiden, nettonollateollisuuden ja uusiutuvan energian yhteyspistepalvelut

- Soveltamisala laajenee
- Yhteyspistepalvelu on keskeinen elementti yhden luukun palvelun toteutumisessa
- Luvat ja valvonta -palvelussa otetaan syksyn 2025 aikana käyttöön yhteyspistepalvelun sähköisen asioinnin välineet

Kuva: yhteyspisteviranomaisten pienryhmä

Vihreän siirtymän etusijamenettely jatkuu vuoteen 2030

- Lupahakemuksen käsittely kiireellisenä lupaviranomaisessa kaikissa menettelyn vaiheissa
- Etusijamenettelyssä hakemus on käsiteltävä 12 kuukaudessa
- Etusija koskee myös muutoksenhakuvaihetta
- Laissa määritelty etusijaan oikeutetut vihreää siirtymää edistävät hankkeet:
 1. Uusiutuvaa energiaa tuottavat laitokset ja merituulivoimalat,
 2. uusiutuvaan energiaan tai sähköistämiseen perustuvat fossiilisten polttoaineiden tai raaka-aineiden käyttöä korvaavat teollisuuden hankkeet,
 3. vedyn valmistus ja hyödyntäminen,
 4. hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi,
 5. akkutehdas ja akkumateriaalien valmistus, talteenotto ja uudelleenkäyttö,
 6. palvelinkeskukset sekä
 7. ydinvoimalaitokset.
- Kriittisten raaka-aineiden asetuksen ja nettonollateollisuuden asetuksen mukaiset strategiset hankkeet sekä RED III -direktiivin hankkeet mukana etusijamenettelyssä

Määräajat ja arvio käsittelyajasta

- Määräaikoihin liittyy useampia, sitovuudeltaan eriasteisia säännöksiä
 - Kaikkien lupa-asioiden käsittelyajan arviointi ja aikataulun päivittäminen (YLP 6 §)
 - Säädetty 12 kk sitova määräaika vihreän siirtymän etusijahankkeille (YLP 7 §)
 - Lisäksi EU-säätelystä suoraan velvoittavia, ja hanke-/toimintokohtaisesti määrittyviä määräaikoja
- Lupahakemusten käsittelyajat lyhentyneet viime vuosina
 - Aluehallintovirastossa vireille 801 hakemusasiasiaa vuonna 2024 (ympäristö- ja vesiluvat)
 - Kaikkien asioiden käsittelyaika keskimäärin noin 10 – 11 kk, investointihankkeiden osalta n. 10 kk
 - Vihreän siirtymän etusijan käsittelyaika 8-10 kk

Yhteiskäsittely ja ympäristöarvioinnit

- Ympäristölupien, vesilupien ja luonnonsuojelulain poikkeusten hakemukset käsitellään yhdessä, mikäli se on tarkoituksenmukaista
 - Johtaa nykyistä useammin erillisten lupapäätösten sijaan yhteen päätökseen ja sitä koskevaan yhteen muutoksenhakuun
- YVA-menettelyyn on tehty sujuvuutta edistäviä muutoksia
 - YVA-menettelyn ja lupahakemusten yhteiskuuleminen on mahdollista - hakijan aloite, mutta viranomainen ratkaisee
 - Arvioinnit kohdennetaan nykyistä selvemmin merkittäviin ympäristövaikutuksiin
- Natura 2000 -alueiden vaikutusten arviointimenettely nopeutuu
 - Viranomaisen antaman lausunnon määräaika lyhenee 6 kk > 3 kk
 - Lupa- ja valvontaviraston sisällä ei ole lausuntomenettelyä, mutta keskeiset näkökulmat annetaan kirjallisesti

YVA-menettely kohdennetaan merkittäviin ympäristövaikutuksiin

- Kehitetään yhteysviranomaisen arviointiohjelmalausuntoja selkeämmin arviointia rajaavaksi. Kompaktimmat aineistot YVA- ohjelma- ja YVA-selostusvaiheessa.
- Kartoitettu nykytilanne ja kuultu hankkeesta vastaavien, YVA-konsulttien ja YVAsta lausuvien näkemyksiä
- Ohjeistus merkittävyyden haltuun ottamiseksi ja viranomaisten koulutukset
- Infot uusista toimintatavoista sidosryhmille marraskuussa
- Valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat, ennakkollisen ohjauksen vahvistaminen
- YVAN digitaalisia palveluita kehitetään

Digitaaliset ratkaisut toteuttamaan yhden luukun toimintamallia

- Tietojärjestelmiin tehdään virastouudistuksesta johtuvat välttämättömät muutokset ja luodaan niihin asiantuntijoille valtakunnalliset oikeudet
- Asiakkaan tulee YLP-laki 5 §:n mukaan toimittaa hanketta tai toimintaa koskevat hakemukset Lupa- ja valvontavirastolle sähköisesti (luonnollinen henkilö voi jättää hakemuksen paperisena)
- Hakemusasiakirjat on toimitettava paperisena, jos se on asian käsittelyn kannalta tarpeen

Lupamenettelyn voimavaroista

- Etusijamenettelyn sekä muiden lupamenettelyjen voimavaroista päätetään täydentävän talousarvioehdotuksen yhteydessä. Hallituksen budjettiriihessä syksyllä 2025 sopiman päätöksen mukaan:
- ”Ympäristö-, lupa- ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi.
- Ympäristöministeriö laatii vuoden 2026 talousarvioesityksen täydentävään esitykseen konkreettisen suunnitelman kuinka ympäristö-, lupa ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi. Suunnitelman tulee pitää sisällään myös lupien myöntämisen kustannusten tarkastelun.”
- Suunnitelman valmistelu käynnissä ympäristöministeriössä. Sen valmistuttua arvioidaan määräaikaisen siltarahoituksen tarvetta vuoden 2026 talousarvioesityksen täydentävän esityksen yhteydessä nopean luvituksen varmistamiseksi.

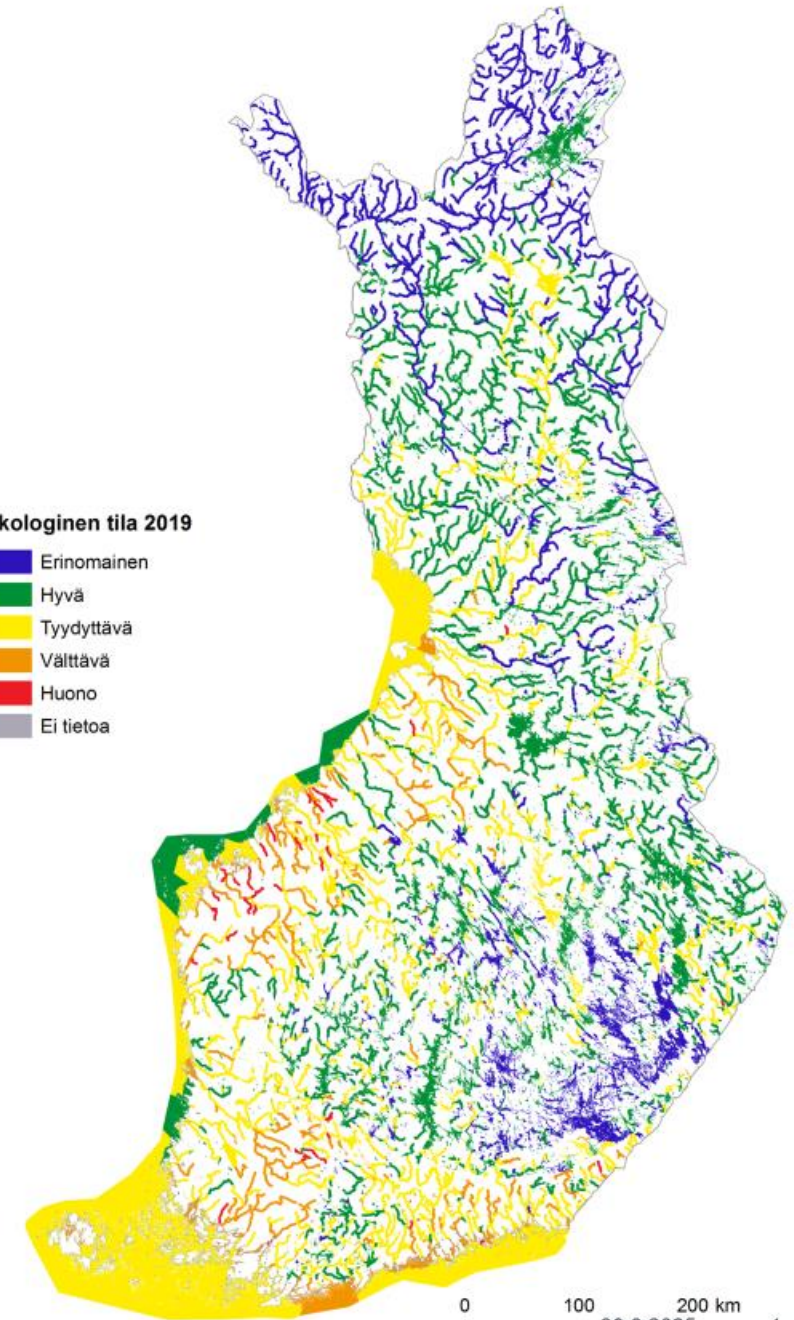
Vesiensuojelun rahoitus

Vesiensuojelun tavoitteet ja niiden saavuttaminen

- Vesien- ja merenhoidon tavoitteena vesien hyvä tila, eikä vesien tila saa heikentyä
 - Vesien tilatavoitteet saavuttamatta, poikkeuksia sovellettu noin 1/6 osalla vesimuodostumista
 - Uudet säännökset sitovista ympäristötavoitteista ja poikkeuksista tulivat voimaan 1.1.2025
- Uusia tavoitteita ja poikkeuksia tulossa EU:sta
 - Alustava trilogisopu 23.9.2025
- Suunnitelmien toimeenpano edennyt hyvin, mutta haasteita on toimenpiteiden kohdentamisessa
- Toimenpiteiden edistäminen perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen
 - Tuetaan Ahti-ohjelman kautta

Ekologinen tila 2019

Vesien ja merenhoito

- Seuraavien vesien- ja merenhoitosuunnitelmien 2028-2033 valmistelu on käynnissä ja niiden tietopohjaa vahvistetaan.
- Vesien- ja merenhoidon rahoitus on yhteensä 18,76 milj. euroa
 - 35.10.23. Itämeren ja vesiensuojelun edistäminen 12,24 milj. euroa
 - Pienennystä 3 milj. euroa vuoteen 2025 nähden, yksivuotinen lisärahoitus tiedonhallintaan
 - Vesi- ja meriseurantojen maasto- ja laboratoriotehtävien hankintaan sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan käytetään 5 milj. euroa
 - 35.10.61. Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen 6,52 milj. euroa (momentilla lisäksi 1,52 milj. euroa pilaantuneiden alueiden kunnostukseen)
 - Lisäystä 2 milj. euroa vuoteen 2025 nähden hallitusohjelman mukaisesti
- Vuonna 2026 käynnistyy laaja-alainen yli 25 milj. euron toteutettava EU-rahoitteinen ACWA LIFE -hanke, jonka valtion omarahoituksesta merkittävä osa maksetaan tältä momentilta.

Ahti-ohjelma ja Saaristomeri

- Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien (2022–2027) toimeenpanoa vahvistetaan avustamalla ja tukemalla hankkeita AHTI-ohjelman kautta ja panostaen Saaristomeren kuormituksen vähentämiseen. Samalla toimeenpannaan koko Itämeren toimintaohjelmaa (Baltic Sea Action Plan, HELCOM).
- Momentilta 35.10.23. *Itämeren ja vesiensuojelun edistäminen* rahoitetaan Ahti-ohjelman ja Saaristomeri-ohjelman hallintoa, koordinointia ja toimenpiteiden toteutusta elinvoimakeskusten edistämänä (esim. vuonna 2026 vaikutusperusteisen rahoituksen pilotti, alueellisten vesiensuojelua tukevien verkostojen toiminta) ja asiantuntemusta edellyttäviä selvityksiä tutkimuslaitoksissa (esim. muiden maanparannusaineiden kuin kipsin tukemisen valmistelu ja vapaaehtoisuuteen perustuvan ravinnetietovarannon kehittäminen).
- Momentilta 35.10.61 *Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen* tuetaan kipsin levitystä peltojen ravinnevalumien vähentämiseksi ja myönnetään avustuksia hankkeille eri puolella Suomea painottaen Saaristomeren aluetta. Avustuksilla tuetaan esim. ravinteiden kierrätystä edistäviä hankkeita, kaupunkivesien ja haitallisten aineiden hallintaa parantavia hankkeita sekä valuma-alueen ja vesistöjen kunnostukset kuormituksen vähentämiseksi).

Kiitos

Tia Laine-Ylijoki-Laakso

Tia.Laine-Ylijoki-Laakso@gov.fi

Maria Laamanen

Maria.Laamanen@gov.fi

Turo Hjerppe

Turo.Hjerppe@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

